# ויקרא ג

א. אין פסוק [1] „והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח" איז רש"י מעתיק פון פסוק די ווערטער „ונמצה דמו" [2] און איז מפרש „לשון מיץ אפים" [3] כי [4] אפס המץ [5] כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד".

בפשטות קומט רש"י דאָ אָפצוטייטשן דעם וואָרט „ונמצה" — אָ וואָרט וואָס שטייט ניט פריער אין חומש און איז בכלל נישט רגיל בתורה, דעריבער איז ער מפרש, אז דאָס איז „לשון מיץ אפים כי אפס המץ כו'".

מען דאַרף אָבער פאַרשטיין:

א) וואָס איז דער קישור פון דער הסברה גלייך נאָכדעם „כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד" צום אָפטייטש פון וואָרט „ונמצה", וואָס רש"י זאָגט זיי בהמשך אחד? לכאורה, אויב רש"י איז אויסן צו מפרש זיין דעם אופן המיצוי, האָט ער דאָס געדאַרפט זאָגן אין אָ באַזונדערן דיבור המתחיל [6].

ב) פאַרוואָס דאַרף רש"י ברענגען צוויי ראיות אויפן פירוש „ונמצה" און באַנוגנט זיך ניט מיט איינע פון זיי?

ג) פאַרוואָס האָט רש"י אויסגעקליבן צו ברענגען דוקא די פסוקים — מען געפינט דאָך דעם לשון אין מערערע ערטער אין נ"ך [7]?

ד) נאָכמער: אין משלי — פון וואָנעט ער ברייגט דעם „לשון מיץ אפים" — איז דאַרט רש"י מבאר אָז דער לשון „מיץ" איז „כמו וימץ טל וגו'" (וואָס שטייט פריער אין שופטים [8]) — האָט דאָך רש"י דאָ געדאַרפט ברייגען די ראי' פון „וימץ טל וגו'" פון שופטים [9], וויבאַלד: (א) ס'איז פאַר [10] משלי, (ב) דעם פירוש אין משלי ווייס מען (לויט רש"י) פון שופטים?

---

1) פרשתנו א, טו.

2) אין להקשות מדוע לא העתיק רש"י גם תיבות „על קיר המזבח" — כי העתיקן בפנים פירושו, וכמדובר כמ"פ שלפעמים מעתיק רש"י תיבות מהכתוב בפנים פירושו ומכניס ביניהן פירוש הדברים (ותיבות אלו צ"ל כתובות באותיות שמעתיקן רש"י מהכתוב), ובנדו"ד „ונמצה דמו, לשון מיץ אפים כו' השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד".

3) משלי ל, לג (ושם „ומיץ").

4) ישע' טז, ד.

5) בראב"ע (משלי שם. ועוד) ורד"ק (בס' השרשים שלו) דג' שרשים בזה מיץ מצץ ומצה, ותיבת „נמצה" הוא נפעל בשורש „מצה". אבל לדעת רש"י כולם משורש אחד, וגם שורש ונמצה הוא „מץ", ולדעתו יש שרשים שהם רק ב' אותיות — ראה בארוכה מלבי"ם כאן. ועוד. וראה (וגם בכמה פרטים דלקמן בהשיחה) שד"ח ח"ו ע' 2742.

6) ראה לדוגמא בפרש"י פסוק יז ד"ה בכנפיו — ב' פעמים. ובכ"מ.

7) ומהם כמה קודם להפסוקים שהביא רש"י — ראה לקמן הערה 9.

8) ו, לח.

9) שזהו פעם הא' בנ"ך שנאמר תיבת „וימץ". משא"כ תיבת „מצה" שבפרשתנו (ה, ט) בנוגע לחטאת — פשוט שאא"פ להביא, שהרי היא אותה התיבה שנאמרה כאן — ומאי אולמי לגבי דידן?

אין לומר שרש"י מביא ב' כתובים אלו כיון שהם שורש התיבה (כנ"ל הערה 5) שהרי (נוסף ע"ז שלא הו"ל להביא גם „מיץ אפים". ועכ"פ הו"ל להקדים „כי אפס המץ" — הרי) אינו נוגע בפשש"מ כאן מהו שורש התיבה.

10) ראה ב"ב יד, ב: סדרן של נביאים כו' של כתובים כו'.

ה) אין די געבראכטע ראיות עצמן — בריינגט ער פריער די ראי' פון „מיץ אפים", וואס שטייט אין משלי, און ניט דעם פסוק „כי אפס המץ" וואס שטייט פריער [10] — אין ישעי' ?

ו) אין דעם (ערשטן) פסוק פון משלי שטייט פריער (פאר „מיץ אפים") צוויי מאל דער לשון „מיץ" — „מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם" [11] — און רש"י בריינגט דוקא דעם דריטן „מיץ" ?

ב. דער ביאור בכל זה: רש"י קומט ניט בלויז אפטייטשן דעם ווארט „ונמצה", נאר אויך פארענטפערן א שאלה וואס ווערט דא אין פסוק:

„ונמצה" איז א לשון נפעל, וואס מיינט, אז דאס ווערט געטאן ווי פון זיך אליין [12], דער דם ווערט פון זיך אליין אויסגעקוועטשט על קיר המזבח [13] — דורך דעם „והקטיר המזבחה" (אדער דורך דער מליקה) וכיו"ב — איז ניט מובן [14]:

מען וויים פון פריער [15] אז בא קרבן עולה (מן הבהמה) זיינען פאראן די עבודות פון שחיטה, זריקת הדם על המזבח און הקטרה, איז די שאלה — עבודות השחיטה וההקטרה, געפינט מען אויך בא עולת עוף (נאר במקום שחיטה איז בא עוף דא מליקה), מען געפינט אבער ניט ביי עולת עוף אן עבודה דוגמת עבודת זריקת הדם על המזבח [16] ?

דעריבער, נאכדעם ווי רש"י בריינגט די ראיות אויפן לשון „ונמצה", באווארנט ער און איז מסביר אז דער („נפעל" פון) „ונמצה" קומט דורך אן עבודה ופעולת האדם און א פעולה מיוחדת — „כובש (בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד)" [17], ע"ד ווי עבודת זריקת הדם [18] על המזבח [19].

ג. עפ"ז איז מובן וואס רש"י קלייבט אויס די ראיות דוקא פון די צוויי פסוקים, ווייל אין זיי איז מודגש אז דער תוכן פון „ונמצה" — „מיץ" — איז פארבונדן מיט פעולת האדם — כבישה:

---

11) ויתירה מזו — „מיץ אפים" נלמד ענינו מן „מיץ חלב ומיץ אף" שבכתוב שם (ראה פרש"י „כי כאשר תצא חמאה כו'").

12) היינו לא ע"י פעולה מיוחדת למצות הדם, כ"א תוצאה מפעולה אחרת כדלקמן בפנים.

13) להעיר מזבחים (סד, ב) בחטאת העוף מי כתיב ימצה ימצה כתיב דממילא משמע. ראה פרש"י שם. וראה פרש"י פרשתנו ה, ט.

14) כי אף שי"ל שבכאו"א יש דינים משלו (וע"ד מליקה במקום שחיטה) מסתבר שהעבודות העיקריות הם דומות זל"ז (משא"כ שחיטה שכשרה בזר — פרש"י לעיל א, ה).

15) א, ה ואילך.

16) בנוגע לקבלה (והולכה) — ראה פרש"י (שם, ה) — י"ל, שס"ל לרש"י, שע"פ כ"ש"מ היא רק הכנה וחלק מענין הזריקה. וכ"מ ממפרשים דלקמן הערה 18.

17) להעיר מהגירסא שבדפוס שני „ונמצה דמו, לשון מיץ כובש כו'" ואינו מביא הכתובים. וכ"ה בראב"ם.

18) בפרש"י פרשתנו (ה, ט) „בעולה לא הטעין אלא מצוי ובחטאת הזאה ומצוי אוחז בעורף כו'". אבל אין הכוונה שבעולה אין כלל הענין של זריקת הדם, כ"א שבחטאת הוצרכו להיות ב' פעולות. אבל גם מצוי דעולה תוכנו ענין הזריקה. וכדמוכח מפרש"י זה גופא דמשוה הזאה ומצוי זל"ז. ובפרש"י מעילה (ט, א במשנה ד"ה מיצה) „דמיצוי עולת העוף במקום זריקה דבהמה והזאה בחטאת העוף כו'".

וראה דעת זקנים בעה"ת, חזקוני ופענח רזא — עה"ם. ועוד.

19) ועפ"ז יומתק מה שפירושו על „ומלק והקטיר ונמצה" כתב לאחר פירושו על „ונמצה דמו" — כי דוקא לאחר פירושו כאן שזהו ענין הזריקה, מקשה לאח"ז „אשר לומר כן מאחר שהוא מקטיר הוא מוצה", שהרי למדנו שההקטרה היא לאחר הזריקה. ראה רמב"ן וראב"ם כאן. וראה פנ"י עה"ם.

פון דעם אַנפאַנג פון פסוק אין משלי „מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם" איז נישט קיין ראי' לנדו"ד אַז „ונמצה" איז אין אַן אופן פון „כובש (בית השחיטה)" — וואָרום סיי „חמאה" פון „חלב" און סיי „דם" פון „אף" קומען ניט דורך אַ פעולה פון כבישה, פון קוועטשן, נאָר דורך „שלאָגן" און „קלאָפן" (וכיו"ב). [ויתרה מזו — אַמאָל קומט עס פון זיך אַליין: חמאה שווימט אַרויף אין דעם חלב, עס גייט בלוט פון נאַז — לפעמים פון זיך אַליין, ווי מען זעט בפועל].

דעריבער ברענגט רש"י דעם סיום הכתוב דוקא — „מיץ אפים (יוציא ריב)", ווייל דאָרט איז דער „מיץ" אויפן זעלבן אופן ווי „כובש בית השחיטה": דורך אַרויסקוועטשן און אַרויסדריקן לחוץ דעם כעס — „יוציא ריב" — ווערט אַ קריגעריי.

די ראי' אַליין איז אַבער ניט מספיק, וואָרום דער „מיץ" בא „אפים" איז אַ פעולה ניט במעשה (ניט ווי כובש בית השחיטה, וואָס איז אַן עשי'): דעריבער ברייגט רש"י אויך דעם פסוק „כי אפס המץ", וואָס דאָרט מיינט עס (ווי רש"י זאָגט דאָרט) דעם „חלב וחמאה" ווועלכע ווערן אויסגעקוועטשט [20] פון צאן ובקר, וואָס דאָס איז אַן עשי', און דער חלב קומט ניט דורך הכאה (וכיו"ב), נאָר דורך קוועטשן ממש.

אַבער די ראי' פון „כי אפס המץ" אַליין איז אויך ניט גענוג, וואָרום דאָרטן קען מען לערנען, אַז דער וואָרט „מץ" איז ניט מדגיש די פעולת המיצוי גופא, נאָר ס'איז בלויז אַ תואר אויפן עושר וכבוד פון די צאן ובקר, וואָס איז אַ פועל יוצא פון דעם וואָס מ'איז פון זיי מוצץ חלב וחמאה; ווי רש"י טייטשט דאָרטן „המיץ שלך עשרך וכבודך שהי' לך על ידי צאנך ובקרך שאת מוצצת מהם חלב וחמאה" [21]. און דעריבער דאַרף רש"י ברייגען אויך — און צום ערשטן — די ראי' פון „מיץ אפים" וואו „מיץ" מיינט ממש די פעולה פון קוועטשן.

ד. דאָס וואָס רש"י ברייגט ניט די ראי' פון שופטים „וימץ טל מן הגזה" (וואָס איז אַן עשי'):

אין דעם זעלבן פסוק דאָרט (אין שופטים), פאָר די ווערטער „וימץ טל גו'", שטייט „ויזר את הגזה", וואָס מיינט אַז ער האָט געקוועטשט די גזה (ווי רש"י זאָגט דאָרטן „לשון מכבש"). און וויבאַלד אַז עס איז שוין געווען כבישה, איז מובן, אַז „וימץ טל גו'" וואָס איז געווען נאָכדעם, באַציט זיך ניט צו דער פעולת הכבישה פון (און אין) דער גזה עצמה נאָר צו דער יציאת ה„טל" פון דער „גזה" [22], ווי דער פסוק איז מסיים „וימץ טל מן הגזה מלוא הספל מים".

און דעריבער איז דאָס ניט קיין דוגמא מדויקת לנדו"ד וואו דער „ונמצה דמו" קומט מדגיש זיין די פעולה פון „כובש בית השחיטה".

משא"כ אין משלי וואו רש"י קומט מפרש זיין דעם צד השווה פון די אַלע דריי ענינים וואָס דער פסוק זאָגט — „מיץ חלב גו' ומיץ אף גו' ומיץ אפים גו'" — וואָס דאָס איז ניט אין דעם אופן

---

20) בפרש"י שם (הובא לקמן בפנים. ועד"ז במצודות. ועוד) „מוצצת מהם". וגם זה שייך לנדו"ד — ראה לקמן בפנים ס"ה.

21) וגם אפשר לפרש כשאר מפרשים שם — ראה רד"ק, ראב"ע שם. ועוד.

22) ובמצו"ד שם משמע ש„וימץ" הוא לשון נפעל.

הפעולה איז דעם חלב, אף און אפים [וואָרום אדרבה: ס׳איז בא יעדערן פון זיי — דורך אן אנדער סארט פעולה (כנ״ל ס״ג)], נאר דאס וואס איז בשווה אין אלע דריי, איז די תוצאה פון דער פעולה (די פעולה וואס „יוציא״) דער מיץ.

און אויף דעם פאסט די ראי׳ פון שופטים וואו דער „וימץ גו״ רעדט זיך וועגן דער יציאת (וסחיטת [23]) הטל.

וע״פ כל הנ״ל איז אויך מובן וואס רש״י איז מפרש „כובש בית השחיטה״ אין דעם זעלבן דיבור המתחיל בהמשך צו דער ראי׳ פון די לשונות וכו׳ — וואָרום דאס איז נוגע לגוף פירושו, היות אז ער איז אויסן (אויך) צו מסביר זיין אז דער „ונמצה״ איז ע״י כבישה.

ה. עס בלייבט אבער ניט פאר־שטאנדיק: וואס איז דא נוגע צו מדגיש זיין אז דער מיצוי הדם איז דוקא דורך „כובש בית השחיטה״ (וואס דערפאר דארף רש״י ברענגען דוקא די צוויי פסוקים כנ״ל) און ניט דורך אן אנדער פעולה ?

וי״ל ע״פ הנ״ל: וויבאלד אז רש״י לערנט אז „ונמצה״ איז במקום ודוגמת הזריקה (הזאה) על המזבח, איז מסתבר אז די פעולות האבן א דמיון צווישן זיך[24] — און דאס איז דוקא אויב עס ווערט געטאן דורך כבישה, „כובש בית השחיטה״:

דם וואס גייט ארויס דורך „קלאפן״ (וכיו״ב) בא „מיץ אף יוציא דם״, איז עס ניט באופן אז דער דם קומט כסדר דורך זיין כסדר׳דיגער פעולה; זיין קלאפן כו׳ איז גורם די התחלת היציאה פון דעם דם וועלכער גייט דערנאך מעצמו א משך זמן.

משא״כ בא משקים וואס קומען ארויס דורך כבישה (החולב פון א בהמה [25] וכיו״ב) — איז דער המשך היציאה פון דער משקה א תוצאה פון זיין נאכאנאנ־דיקער פעולת הכבישה.

און וויבאלד אז די עבודה פון „ונמצה דמו״ איז במקום זריקה (והזאה) וואס קומט אינגאנצן בפעולת הכהן, דעריבער, לערנט רש״י אז דאס איז אזוי אויך בא „ונמצה דמו״, דורך „כובש בית השחיטה״.

ו. מיינה של תורה וואס איז דא אין פירוש רש״י זה:

ס׳איז ידוע וואס דער רמב״ן [26] זאגט בנוגע די עבודות וואס מ׳שוט מיט א קרבן (וואס איז מכפר אויפן אדם), אז דער מענטש דארף טראכטן — „כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה כו׳ דמו (דהקרבן) תחת דמו נפש תחת נפש כו׳״.

און דאס איז אויך דער תוכן הענין וואס מ׳איז מקריב דעם חלב הקרבן ודמו אויפן מזבח, וואס אין עבודת האדם איז דאס דער תענוג (חלב) און קאך (דם) וואס ער דארף מקריב זיין, (אוועקגעבן) צום אויבערשטן [27].

---

23) כפרש״י משלי שם „מיץ סחיטה כמו .. וימץ טל וגו״. ובפשטות קאי על כל הג׳ פעמים „מיץ״ שבכתוב. ועפ״ז „סחיטה הוא צד השווה שבכולם — הפעולה בדבר להוציא ממנו הבלוע בו (וכיו״ב). משא״כ „כובש״ אינו מדגיש היציאה כ״א רק פעולת האדם בהדבר.

24) וכדמשמע ממפרשים הנ״ל שבהערה 18 שמיצוי הוא גדר אחד עם זריקה.

25) הרא״ש שרש״י מביא כאן.

26) פרשתנו א, ט.

27) ראה ד״ה טעמה כי טוב תש״ט ס״ב. ועוד.

און דעריבער, ביים (סיום פון) ערשטן סוג קרבנות וואָס שטייט אין דער תורה — קרבן עולה [28] [וואָס אויך עולה איז מכפר (על מ״ע ועל לאו שניתק לעשה [29])], איז רש״י מדייק ביי „ונמצה דמו״ [בא זריקת הדם, וואָס אין דעם איז דער עיקר הכפרה [30]], אז דער ענין הכפרה פון קרבן באַשטייט אין דעם ענין ה„מיץ״, כבישה — די אתכפיא און ביטול פון זיין מציאות [31] — און דעמאָלט „הדם מתמצה ויורד״ עס ווערט אריסגעקווועטשט און גייט פון אים אַוועק דער „קאָך״ אין תאוות העולם.

און דערפאַר [32] ברענגט רש״י „לשון מיץ אפים״, ווייל אין דעם ענין פון „מיץ אפים יוציא ריב״ דריקט זיך אויס (ברמז) דער תוכן כללי פון א חטא, און דער אופן התשובה וכפרה אויף א חטא, כדלקמן.

ז. בנוגע צו כעס זאָגן רז״ל „כל הכועס כאילו עובד ע״ז״ [33] [און ווי דער אַלטער רבי [34] איז מסביר, אַז בשעת הכעס „נסתלקה ממנו האמונה״, וואָרום אויב ער וואָלט געגלויבט אַז דאָס קומט מאת ה׳ וואָלט ער דאָך ניט געווארן אין כעס], ד. ה. אין דעם ענין הכעס דריקט זיך אויס די אַפגעריסענקייט פון אויבערשטן — „כאילו עובד ע״ז״. וואָס דאָס איז דאָך די נקודה פון אַלע עבירות, ווי דער אַלטער רבי איז מסביר [35], וויייל דורך יעדער עבירה וואָס מ׳איז עובר אויפן רצון העליון ווערט מען בשעת מעשה אַפגעריסן פון אלקות, מעין ווי דורכן חטא פון ע״ז.

און דאָס איז דער פירוש פנימי פון סיום הכתוב „(מיץ אפים) יוציא ריב״: דורך אַן עבירה ווערט א „ריב״ מיט׳ן אויבערשטן; נאָר היות אַז בא כעס איז דאָס בהדגשה ובאופן בולט ניט ווי ביי אַנדערע עבירות (ווי מען זעט אַז נאָר בא באַשטימטע עבירות שטייט „כאילו עובד ע״ז״), דעריבער ווערט דאָס געזאָגט בא „מיץ אפים״, וואָס דאָרטן איז דאָס בגילוי, כנ״ל.

און בשעת א איד ברייגט א קרבן און טוט תשובה אויף דער עבירה — אויך דעמאָלט איז „מיץ אפים יוציא ריב״, נאָר דאָן איז דאָס באופן פון „כובש כעסו״ הנ״ל און אויך — מרגיז יצ״ט על יצה״ר (ובכללות איז עס בא תשובה אויף יעדער עבירה, וואָס ער איז כובש ומבטש דעם יצה״ר וועלכער האָט אים געבראַכט צו עובר זיין אויף רצון העליון און ווערן אַפגעריסן פון אלקות) און דורך דעם איז אויך „יוציא ריב״ — מיט׳ן יצה״ר.

און דערפאַר שטייט דא „אפים״ — לשון רבים, דער כעס וואָס ברייגט

---

28) להעיר שדברי הרמב״ן הנ״ל הוא בפסוק הנאמר בקרבן עולה.

29) פרש״י פרשתנו א, ד. תו״כ שם (וראה רמב״ן וגו״א שם). וראה זבחים ז, ב ובפרש״י. אגה״ת פ״ב.

30) תו״כ שם. זבחים ו, א. וש״נ. וראה פרש״י ד״ה דם — פסחים עז, ב.

31) ראה ברכות יז, א (הובא באגה״ת שם) „שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתיו כו״.

32) להעיר גם ממרז״ל בספרי (האתחנן ו, ה) עד מיצוי הנפש כו׳ (הובא באגה״ק ס״א). וראה ערוך (ובערוך השלם).

33) כ״ה באגה״ת פ״ז. אגה״ק ר״ס כה. ובקיצורים והערות לתניא ע׳ לט ,ע׳ שבת קה ע״ב. וע׳ ברי״מ ח״ג קעט ריש ע״א. וע׳ באור עולם שבספר ראשית חכ׳ פט״ו, וע׳ זהר ח״א כז, ב. ובת״ז תני״ב בתחלתו, ובמד״ר (ובמדר״י) הנעלם מז״ח פ׳ נח״. ועייג״כ זח״ג רלד, ב. פיה״מ אבות פ״ב מ״יי״. רמב״ם הל׳ דעות פ״ב ה״ג.

34) אגה״ק שם.

35) תניא פכ״ד — כה.

*) ובלקוטי הגהות לתניא ע׳ ס „במדרש״.

**) וכצ״ל בקצוה״ע ע׳ קמט.

דעם ריב מיט'ן אויבערשטן ר"ל, און דער (כיבוש ה)כעס לאפרושי (זיך אליין) מאיסורא [36], בשעת התשובה והבאת הקרבן, וואס ברענגט דעם ריב מיט'ן יצה"ר.

ח. עס קען דאך אבער ווערן א שאלה: וויבאלד אז מצ"ע איז דאך א איד ניט שייך צו אן עבירה, וכמאמר [37] אדמו"ר הזקן: א איד ניט ער וויל און ניט ער קען זיין אפגעריסן פון אלקות; און דאס וואס א איד פאלט דורך אין אן עבירה איז דאס אן ענין פון „עלילה" מצד למעלה [38] כביכול, און דעריבער זאגט מען בל ידח ממנו נדח, אז סו"ס וועט יעדער איד תשובה טאן [39] — איז צוליב וואס האט געדארפט זיין די יריד‌ה והסתר שע"י החטא?

אויף דעם איז רש"י ממשיך „כי אפס המץ", וואס גייט אויף דעם חלב וואס מ'איז מוציא פון די צאן ובקר. ד.ה. דאס וואס קומט ארויס פון דער סחיטה וכבישה, נאכדעם וואס ער טוט תשובה, איז כדוגמת ענין ה„חלב":

„חלב" מצד עצמו איז די קס"ד פון תורת אמת, אז חלב האט געדארפט זיין אסור (מצד דעם וואס „דם נעכר ונעשה חלב", אדער מצד „אבר מן החי"), נאר תורה האט מחדש געווען אז דאס איז מותר [40], ביז אז דאס ווערט אן ענין מיט וועלכען מ'איז משבח ארץ ישראל [40] — „ארץ זבת חלב ודבש" [41]; וואס דאס ווייזט אויף דעם ענין פון אתהפכא — א זאך וואס ע"פ תורה האט דאס געדארפט זיין אסור, איז דאס די תורה מתיר און אויך משבח.

ועד"ז ברוחניות הענינים: די כוונה פון דעם „מיץ אפים יוציא ריב", וואס פריער האט דער מענטש עובר געווען אן עבירה און ס'איז געווען דערפון דער „ריב" לגבי דעם אויבערשטן, און דער־נאך דער כובש כעסו, און דער „ריב" מיטן יצה"ר —

איז צוליב דעם ענין האתכפיא והאתהפכא — איבערמאכן דעם רע אויף טוב, ווי ער זאגט אין תניא [42] דעם טייטש אין פסוק [43] „כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה, פי' שישוב מרשעו ויעשה הרע שלו יום ואור למעלה",

און דורכדעם ווערט „ריח ניחוח לה"" [44] — נחת רוח פאר אויבערשטן, פון „דברים חריפים או מחומצים רק שהם מתובלים ומתוקנים היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש" [45], און עס ווערט „אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין".

(משיחת ש"פ ויקרא תשל"ו)

---

36) ראה בכ"ז אגה"ק סכ"ה (קמ, סע"ב), תניא פכ"ט.

37) ראה ד"ה באתי לגני השי"ת פ"ג. ועוד.

38) תנחומא וישב ד'. וראה סוכה נב, ב. ובארוכה — תו"ח תולדות ד"ה ויתן לך פ"י ואילך. ובכ"מ. וראה לקו"ש חי"ח 6-395. ושי"נ.

39) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג. תניא ספל"ט.

40) בכורות ו, ב. וראה אנציקלופדי' תלמודית בערכו. ושי"נ.

41) שמות ג, ח. ועוד.

42) פכ"ז.

43) משלי טז, ד.

44) הנאמר בפרשתנו א, ט. יג, יז. — בסוף דכל קרבן עולה.

45) תניא שם.